

„КОЙ ДЕЙСТВА В ТАЗИ СТАЯ“ – АТАНАС ДАЛЧЕВ, „ПОВЕСТ“

Имена на участниците: _____

Днес няма да търсите настроение и няма да гадаете какво е искал да каже авторът. Ще преброите. Едно число ще ви каже повече от цяла страница анализ.

КАКВО ПРАВИТЕ – ТРИ СЪПКИ ВЪРХУ ТЕКСТА В УЧЕБНИКА

- **Стъпка 1.** Подчертайте с молив всеки глагол в стихотворението. Всеки, без изключение.
- **Стъпка 2.** Над всеки подчертан глагол напишете една буква: **П**, ако действието се извършва от предмет или от част от къщата, и **А**, ако се извършва от лирическия говорител, от „аз“.
- **Стъпка 3.** Върнете се само на глаголите с **А** и оградете онези от тях, които са отрицателни или означават бездействие – „не излизам“, „чакам“, „сега“, „мисля“.

БРОЯЧЪТ

- Колко глагола вършат предметите (П): _____
- Колко глагола върши човекът (А): _____
- От тях – колко са отрицателни или означават бездействие: _____
- Колко остават, в които човекът наистина прави нещо: _____

ТРИТЕ ПРЕДМЕТА, КОИТО ЖИВЕЯТ НАЙ-МНОГО

Изпишете трите предмета с най-много собствени действия и до всеки – какво точно прави.

1. _____ прави: _____

2. _____ прави: _____

3. _____ прави: _____

Кой от тези предмети е най-жив? Защитете с точния стих.

ЧОВЕКЪТ

Препишете един стих, в който „аз“ говори за себе си. Какво научаваме от него?

Ако някой чужд човек прочете само подчертаните от вас глаголи, без останалия текст, кого ще сметне за стопанин на тази къща? Едно изречение.

Говорител на групата: _____

„СВЪРЗВАМ, РАЗШИРЯВАМ, ПРЕДИЗВИКВАМ“ – АТАНАС ДАЛЧЕВ, „ПОВЕСТ“

Имена на участниците: _____

Току-що доказахте с числа, че в тази стая предметите живеят повече от човека. Сега излизаме от стаята на Далчев и проверяваме дали тя съществува само през 1925 година.

- **Правило:** попълвате и трите части. Третата е най-важната и обикновено се пропуска.

СВЪРЗВАМ

- Къде срещам такава стая днес? Не търсете буквално стая с огледало. Търсете състоянието: човек, който гледа живота, вместо да го живее; ген, който минава, без да остави следа; отражение, което заема мястото на света.
- Дайте един конкретен пример – от филм, от книга, от нещо видяно, от познато ви усещане. Не пишете имена на съученици.

РАЗШИРЯВАМ

- Какво ново разбрах за „неживения живот“, което не знаех в началото на часа?
- Помислете конкретно: преди часа щяхте ли да наречете този човек мързелив, нещастен, болен или уплашен? А сега как бихте го нарекли и защо се промени?

ПРЕДИЗВИКВАМ

- Кой въпрос ми остава без отговор? Въпрос, на който текстът не отговаря и на който аз още не мога да отговоря.
- Започнете го с „Чудя се защо...“, „Чудя се как...“ или „Чудя се дали...“.

ЕДНО ОБЩО ИЗРЕЧЕНИЕ НА ГРУПАТА

Литература

10 клас

- Какво трябва да се случи, за да излезе човек от такава стая? Не давайте съвет от рода на „да бъде по-активен“. Кажете първата конкретна стъпка – най-малкото нещо, което върши работа.

Говорител на групата: _____

ИНДИВИДУАЛНА ЗАДАЧА

Клас: 10. ____

Име: _____

Дата: _____

Проверка на целта на урока (3 минути)

Отговаряй кратко. Всеки отговор стъпва на текста или на броеното, което направи с групата си.

1. Какво означава „предметна лирика“? Обясни го чрез едно свое наблюдение от днешния час, не с определение от учебника.

2. Препиши един стих, в който предмет извършва действие, и обясни какво печели текстът, като дава това действие на вещь, а не на човек.

Стихът: _____

Какво печели: _____

3. Какво означава „неживян живот“ в „Повест“? Посочи една подробност от къщата, която го доказва.

КЛЮЧ С ОЧАКВАНИ ОТГОВОРИ (САМО ЗА УЧИТЕЛЯ)

Отговорите по-долу са ориентир за насочващи въпроси, а не единствено верни решения.

0. ПОДГОТОВКА

- Пребройте сами глаголите в „Повест“ преди часа, по същите три стъпки, които давате на групите. Отнема пет минути и ви дава числото, с което да сверявате. Без него ще ви е трудно да прецените дали групите са пропуснали цял пасаж.
- Осигурете моливи – маркирането се прави в учебника и трябва да може да се изтрие.
- Не обявявайте предварително, че предметите ще излязат по-активни от човека. Числото трябва да изненада класа, иначе дейността се превръща в потвърждаване на казаното от вас.

1. „СПИСЪКЪТ“ – КАК ДА ПРОВЕДЕТЕ НАЧАЛОТО

- Дейността е лична и затова изисква внимание. Кажете изрично и още преди да са писали, че никой няма да чете листовите и че вие няма да ги събирате.
- Когато стигнете до подчертаването и в стаята настане тишина, не я използвайте, за да укорите класа. Кажете открито, че вашият собствен списък изглежда по същия начин. Целта е разпознаване, не срам – ученик, който се почувства обвинен, спира да мисли.
- Ако някой каже, че е подчертал няколко неща, приемоте го с радост и го изведете: значи вчера е бил жив ден. Това прави контраста с Далчевия герой още по-ясен.

2. „КОЙ ДЕЙСТВА В ТАЗИ СТАЯ“ – КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ

- Очаквайте съотношение силно в полза на предметите. Ключовото откритие не е самото число, а втората колонка: почти всички глаголи на „аз“ са отрицания или състояния – не излизам, не живее никой, чакам, гледам.
- Насочвайте с въпроса: „Кой глагол на човека променя нещо в тази стая?“ Отговорът обикновено е никой и точно това е поантата.
- Очаквани най-живи предмети: огледалото, часовникът, вратата и прозорците, портретите. Огледалото е най-силното – то е „празно и коварно“, тоест има характер, какъвто човекът няма.
- Ако група спори дали „чакам“ е действие, оставете спора да се развие – това е най-добрият разговор, който може да се случи в тази дейност. Изведете го пред целия клас.
- Финалният въпрос за чуждия човек, който чете само глаголите, е обобщението.
- Очакван отговор: стопанин на къщата изглежда огледалото или часовникът, не човекът. Точно това е определението за предметна лирика, стигнато по свой път.

3. „СВЪРЗВАМ, РАЗШИРЯВАМ, ПРЕДИЗВИКВАМ“ – КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ

- Внимавайте първата част да не се изроги в разговор за телефоните. Ако класът тръгне натам, приемоте примера, но задайте въпроса, който го задълбочава: „А защо човек избира отражението пред света? Какво му дава то?“
- Забранете имена на съученици в примерите. Кажете го предварително, а не когато прозвучи първото име.
- Втората част е мястото, където проличава промяната. Типичен ход: преди часа учениците наричат героя мързелив или депресиран; след часа го наричат уплашен, вцепенен или човек, на когото животът е бил отнет неусетно. Ако чуете такава промяна, изведете я на глас.
- Третата част се пропуска най-често. Настоявайте за въпрос, а не за извод. Силни въпроси, които се появяват: „Чудя се дали човекът знае, че не живее.“ „Чудя се кога точно е спрял.“ „Чудя се дали може да се върне.“
- Общото изречение изисквайте да бъде конкретно. Върнете групата, която пише „да бъде по-активен“, с въпроса: „Коя е първата стъпка? Какво прави той утре сутрин в осем часа?“

4. ПРОВЕРКА НА ЦЕЛТА – ОЧАКВАНИ ОТГОВОРИ

- Въпрос 1. Предметна лирика е поезия, в която вещите носят смисъла и действието, а човекът остава на заден план или изобщо не действа. Приемайте всяко обяснение, стъпило на броенето: „предметите имаха повече глаголи от човека“ е пълноценен отговор.
- Въпрос 2. Приема се всеки стих с действащ предмет. Силните отговори казват какво печели текстът: вещта е неутрална и затова звучи безпощадно; предметът остава, а човекът си отива; одухотвореният предмет прави отсъствието на човека видимо.
- Въпрос 3. Неживян живот е живот, който е бил само възможен – минал е, без човекът да участва в него. Очаквани доказателства от къщата: затворените и черни прозорци, вратата, която не се отваря, празното огледало, спрелият или тиктакащ напразно часовник, пожълтелите портрети, къщата, в която не живее никой.

5. ДЕЛИКАТНОСТ

- Темата опира до състояния, които някои ученици познават лично. Дръжте разговора върху героя и текста. Не питайте „случвало ли ви се е“ и не искайте лични истории. Ако ученик сподели нещо тревожно по своя воля, не го обсъждайте пред класа – потърсете го след часа.

6. АКО ВРЕМЕТО ИЗТИЧА

- Съкратете броенето до първите две строфи, но задължително направете втората стъпка с буквите П и А – без нея числото не значи нищо.
- Не съкращавайте третата част на втората дейност. Въпросите на учениците са най-ценното, което излиза от този час.
- Ако не остане време за общото изречение, задайте го устно на изхода: „Коя е първата стъпка навън от стаята?“